

A MI FÜRDŐINK.

AZ »ERDÉLY» FÜRDŐÜGYI MELLÉKLETE.

AZ E. K. E. BALNEOLOGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK ÉRTESETŐJE.

1900.

SZERKESZTI: HANKÓ VILMOS dr., A SZAKOSZTÁLY TITKÁRA.

I-SŐ SZÁM.

Füredőtörvény.

belügyminiszteriumban végre megállapították a fürdőtörvény szövegét. Ezt a nagyfontosságú törvényjavaslatot egész terjedelmében közöljük és felkérjük az érdekelteket, hogy a törvénytervezetre vonatkozó véleményeiket az E. K. E. balneológiai szakosztályának mielőbb küldjék be.

Törvényjavaslat-tervezet

a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. a gyógyfürdők és ásványvizekről szóló XIV. fejezetének módosításáról és kiegészítéséről.

I. FEJEZET. *Gyógyhelyek.*

I. Czim. *Általános határozatok.*

1. §. **Gyógyhelyeknek tekiutetnek:**

a) Ásványos vizű fürdők, melyeknek ásványos forrása megbízható hazai vegyelemzésre alapított szakértői vélemény szerint gyógycélokra alkalmas;

b) vízfürdőtelepek, melyek kellő mennyiségű tiszta és üde forrásvízzel bírnak és melyeknek vizét tényleg gyógycélokra használják;

c) oly helyek, melyeknek éghajlatát gyógycélokra használják.

Minden gyógyhelynek a következő kellékekkel kell bírnia:

a) Az egészség és kényelem igényeinek megfelelő épületekkel;

b) a belügyminiszter által jóváhagyott gyógyhelyi szabályrendelettel;

c) az évad alatt állandó, illetve rendszeresített gyógyhelyi orvossal és

d) önálló, fiók-, házi vagy legalább kézi gyógyszerárral.

Szükséges továbbá, hogy

e) a gyógyhely igénybe vett forrásai a légköri kártékony befolyásoktól és mindennemű tisztátalanítástól védve, kellőleg foglalta és fedve legyenek;

f) gondoskodva legyen a betegnek egészséges étellel való ellátásáról, valamint nyugalmuk és kényelmük megóvásáról;

g) a fertőző betegek számára szükséges különálló, más célra nem használható épületről;

h) éghajlati gyógyhelyeken a meteorológiai viszonyok az évad alatt pontosan feljegyeztessenek és az évi jelentéssel a belügyminiszterhez felterjesztessenek.

2. §. A „gyógyhely“ elnevezés használatára az engedélyt, ha okmányilag igazoltatik, hogy az 1. §-ban

felsorolt kellékek tényleg meg vannak, a törvényhatósági közigazgatási bizottság meghallgatásával s az ezen törvény végrehajtásával megbízott miniszterekkel egyetértőleg a belügyminiszter adja meg.

3. §. A gyógyhelyek azon törvényhatóság felügyelete alá tartoznak, a melynek területén fekszenek.

Az állandó, illetve rendszeresített helyi orvos ki nevezése a főispánnak, Budapesten a főpolgármesternek bejelentendő, a ki csak a törvényes képesítés hiánya vagy erkölcsi kifogás alapján tehet az ellen kifogást, a mely esetben végérvényesen a belügyminiszter dönt.

A közrend, a közcsend és a közbiztonság fenntartása fölött a belügyminiszter a gyógyhelytulajdonos és a törvényhatóság meghallgatásával s a helyi viszonyok figyelembe vételével rendeleti úton intézkedik.

A gyógyhelybiztosi teendőkkel minden gyógyhelyen egy, az elsőfokú közigazgatási hatóság intézkedési és bíraskodási jogával fölrüházott hatósági közeg bizandó meg. Ezen biztosok hatáskörét a belügyminiszter rendeleti úton szabályozza.

A törvényhatóság gondoskodik arról, hogy a gyógyhelylátogatók kellő bejelentését, a gyógyhely emelését célzó, esetleg a gyógyhely-bizottságot illető kérdések, végre a szegények számára nyújtandó kedvezmények pontos és könnyen végrehajtható, a gyógyhely tulajdonosának meghallgatásával alkotott fürdőszabályrendeletben állapittassanak meg, mely jóváhagyás végett a belügyminiszternek bemutatandó.

4. §. Gyógyhely, sőt az ilyennek még el nem ismert minden fürdőállalat is tartozik évente az évad befejezte után két héttel a lefolyt fürdőidényről szóló jelentését, a mennyiben pedig egész éven át nyitva van, a lefolyt naptári évről szóló jelentését a következő év január 15-ikéig a belügyminiszter által megállapítandó minta szerint az illetékes törvényhatósághoz beterjeszteni.

Szintugy köteles a gyógyhely felügyeletével megbízott biztos és a gyógyhely viszonyairól s különösen az egészségügyi követelmények pontos teljesítéséről a törvényhatósághoz évenként jelentést tenni.

A törvényhatóság úgy a fürdőigazgatóság, mint a fürdőbiztos évi jelentését a belügyminiszterhez — a netalán szükséges intézkedésekre nézve teendő javaslata kíséretében — évente legkésőbb január 15-ig felterjeszteni köteles.

A miniszter a tapasztalt hiányok pótlására a gyógyhely igazgatóságát záros határidő kitézése mellett felhívja s mulasztás esetén a szükséges intézkedéseket a gyógyhelytulajdonos költségére végrehajtja.

II. Czim. *A gyógyterületek védelme.*

5. §. Minden gyógyhelyen a fürdőházak, a lak- és mellékhelyiségek, valamint az ilyen telepek egész környezete, a fürdővendégek befogadására használt magánházak és a fertőző betegek elkülönítésére szükséges helyiségek a közegészségi követelményeknek megfelelő karban tartandók.

E célból a hatóságoknak különös gondoskodása tárgyát kell hogy képezze, hogy a közegészség elő-

mozdítására és megőrzésére szolgáló minden törvényes kívánalomnak, esetleg kényszer útján is érvény szerezhető. A mennyiben ezen rendelkezések ellen valamely gyógyhelyvállalat ismételt is vétene, a belügyminiszter a törvényhatóság meghallgatása után a „gyógyhely” elnevezés használatát megtilthatja, sőt a gyógyintézet bezárását is elrendelheti.

Oly lakhelyiségek, melyek a közegészségi feltételeknek nem felelnek meg, gyógyvendégeknek magánházakban sem adhatók bérbe.

6. §. Gyógydíjaknak, esetleg egyéb díjaknak (zene, kórház stb. díj) szedését és gyógydíjalapok létesítését a törvényhatóság meghallgatása mellett a belügyminiszter engedélyezi. Az e czímen befolyt összeg a gyógyhelyszabályzatban körülírt módon kizárólag a gyógyhely emelésére fordítandó. (Park, utak, világítás, zene, esetleg sanatoriumok vagy kórházak létesítésére.)

Gyógydíj fizetésére azon fürdővendégek is kötelezve vannak, a kik a gyógytelepen levő magánházakban laknak, az ezektől beszedendő gyógydíjakért az illető magánházak tulajdonosai, illetve kezelői felelősek.

A gyógy- és zenedíjak közigazgatási uton behajthatók.

III. Czim. *A gyógyhelyek védelme.*

7. §. Minden gyógyhely számára védőöv állapítatik meg.

Hogy a védőövön belül fennálló művelésmódok önkényes megváltoztatása következtében a gyógyhely hatása ne veszélyeztessék, a hatóság az érdekelt gyógyhelytulajdonosok kérelmére egyes művelésmódok változatlan fenntartását elrendelheti, úgyszintén elrendelheti a művelésmódok oly változtatását is, mely a gyógyhely érdekében szükséges.

Tényleges állapotoknak az említett szempontból szükséges megváltoztatása, úgyszintén a tényleges állapotnak másokra kárral járó változatlan fenntartása csakis a megváltoztatás, vagy a fenntartás által károsítottaknak a teleptulajdonosok által teendő teljes kártalanítása mellett foglalhat helyt. Kivételt képeznek ezen szabály alól azon állapotok, melyek a közegészségügyre általában is káros hatásúak s a közegészségügy rendezéséről szóló törvény alapján minden kártalanítás nélkül eltávolíthatók, úgyszintén azon állapotok, melyek fenntartása más törvényes intézkedésekből folyik.

8. §. A gyógyhely körül meghatározandó védőövön belül oly iparágak gyakorlása s gazdasági berendezések, üzlettelepek létesítése s általában oly munkálatok foganatosítása, melyek a gyógyhely természetéből folyólag a telep nyugalmanak vagy egészségügyi hatásának ártalmára lennének, nem engedélyezhetők.

Már fennálló üzlettelepek, gazdasági berendezések és más műveletek csak kisajátítás útján, a tulajdon szabad használatából folyó, de a gyógyhely közérdekű céljaival ellentétes ténykedések, úgyszintén a jelen törvény hatálybalépte alkalmával már gyakorolt szabad ipar, ha ezen közérdekű czéllal ellentétben áll, csakis teljes és előleges kártalanítás mellett szüntethetők meg.

9. §. A védőöv határát az érdekelték kérelmére esetleg hivatalból a belügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg állapítja meg.

10. §. A védőöv kijelölése iránt hozandó határozatban a hatóság a művelésmódok megváltoztatása, illetve a tényleges állapot fenntartása folytán a tulajdon

kihasználásában vagy a tényleges jogok gyakorlásában korlátolt telektulajdonosok, illetve iparosok kártalanítása iránt is intézkedik.

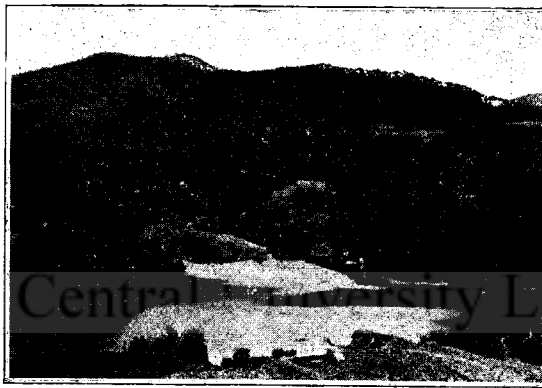
Ha a határozatnak a kártalanítási összegre vonatkozó intézkedéseiben az érdekelt felek meg nem nyugodnának, részükre a bírói út nyitva tartatik s a további eljárásra nézve a kisajátítási törvénynek a kártalanítás tekintetében érvényes határozmányai nyerne alkalmazást.

11. §. Gyógyhelyeken a meglevő forrásokra, tekintet nélkül azok vegytartalmára, az 1885. évi XXIII. t.-cz. 16. §-ában biztosított jogkedvezmény igényelhető, ha a gyógykezelés ezen forrásra vagy forrásokra van alapítva, illetve, ha azok gyógyvezélokra használtatnak.

A védőterület kijelölése az e részben fennálló szabályok szerint a földművelésügyi m. kir. miniszterrel kérhető, ki ily esetekben a m. kir. belügyminiszterrel egyetértőleg intézkedik.

12. §. A védőöv kijelölése iránt a kérvény a belügyminiszterhez intézendő, ki azt további eljárás végett az illetékes törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) küldi le.

Az alispán (polgármester) a kérvény tartalmáról tájékoztatást nyújtó hirdetményt a kérvény mellékleteinek másolati példányával együtt 30 napi közzemlére teszi ki s annak letelte után helyszíni tárgyalást tart, melyre az összes érdekeltet ugyanesak e hirdetmény útján meghívja.

Derzsi K. Ferencz földrétete.

ILLYÉS (MEDVE) TÓ.

13. §. A ki védőöv kijelölése iránt folyamodik, tartozik igazolni, hogy a gyógyhely, melynek számára a védőöv igényeltetik, a belügyminiszter által ilyenül elismertett, tartozik továbbá orvosszakértői véleményt csatolni a védőöv szükségességének s kiterjedésének igazolásául, úgyszintén köteles egy térrajzot s leírást is mellékelni, mely a terület viszonyait (emelkedések, befásítások, épületek, ipartelepek stb.) pontosan feltüntetni.

Ezen adatokra vonatkozó okmányok azonkívül anynyi másolati példányban csatolanda,

a hány község területére a védőöv kiterjesztése tervezve van.

14. §. Ha a gyógyhelytulajdonosok a védőöv kijelölésével egyidejűleg a tényleges állapotok megváltoztatását vagy változatlan fenntartását is kérik, az ezáltal közvetlen érdekelték úgy a közzemlére kitételről, valamint a tárgyalás helyéről és idejéről egyénileg is értesítendő.

Azon esetre, ha az egyénileg értesítendő érdekelték között olyanok vannak, kiknek tartózkodási s lakhelye ismeretlen, ezek részére az eljáró hatóság ügygondnokot rendel.

15. §. A megejtett tárgyalás eredménye alapján az alispán (polgármester) határozatot hoz s azt az előző szakaszban jelzett módon közzhírré teszi s megerősítést végett a beérkezett felszólalásokkal együtt a belügyminiszterhez felterjeszti.

IV. Czim. *A gyógyhelyeknek nyújtandó különös kedvezmények.*

16. §. Oly gyógyhelyeken, melyek a község belterületétől elkülönítetten állanak fenn, ugyanazon előnyöket igényelhetik, melyek az 1886: XXII. t.-cz. értelmében a pusztákat megilletik.

Gyógyhelyeken a közbiztonsági szolgálat a gyógyhely részéről beadott kérelem alapján a belügyminisz-

ter által a községi rendőri szolgálattól elkülönítetten szervezhető.

A gyógyhelyek épületeinek házadója az érvényben álló házadótörvények értelmében az anyaközségek belső területein eszközölt lakósszéírás eredményétől teljesen függetlenül állapítandó meg.

17. §. Azon gyógyhelyek birtokosai, kiknek gyógyhelyeik idegen területen oly feltétel alatt létesültek, hogy azok bizonyos számú évek leforgása után a felülépítményekkel és beruházásokkal együtt a telek birtokosának tulajdonába mennek át, jogosítva vannak az évi jövedelemből a befektetett tőkének oly százalékat levonni, mely a szerződési időtartamra felosztva, a befektetett tőke teljes törlesztésére elegendő. Az adó-kivetés alapjául csak az ezen összegek levonása után fennmaradó jövedelem szolgál.

Gyógyhelyeken létesített új épületek és toldalék-építkezések 30 évi, lerombolt házak újból felépített részei 20 évi házadómentességben részesülnek, ha ezek gyógyezelokra és a gyógyvendégek befogadására vagy azoknak bármily irányú ellátására vagy kényelmére szolgálnak.

Ha gyógyhelyeken a közhasználatra szolgáló épületek a gyógyhelyi céloknak megfelelő karban nem tartatnának, azoknak a közhasználatról való eltiltását a további jókarba helyezésig a miniszter elrendelheti.

A fogyasztási és italadó biztosítása tekintetében az önálló politikai községet nem képező gyógyhelyek a tulajdonos kérelmére az anyaközségek területéből külön körzetkép kihasíthatnak.

Fürdőkben, ha külön vendéglő felállítása szükségesnek mutatkozik, az italmérési engedély kiadásánál a fürdő tulajdonosának, vagy az általa kijelölt egyéneknek lehetőleg elsőbbség adandó. (1888 : XXXV. 5. §.)

18. §. A kereskedelmi miniszter gondoskodik arról, hogy a gyógyhelyeken posta-, távirtda- és távbeszélő-állomások létesíttessenek, hogy ezek az egész évad alatt, sőt szükség szerint már megelőzőleg nyitva tartassanak és vasuti hirdetményeik a lehető legmesszebbmenő támogatásban részesüljenek.

Hogy a gyógyhelyekhez vezető utak a fennálló törvények és szabályok értelmében jókarban tartassanak, a hatóság különös gondoskodásának tárgyát kell, hogy képezze.

19. §. Gyógyhelyek a katonai beszállásolás szolgálma alól felmentetnek. (1879 : XXXVI.)

20. §. A gyógyhelyek tulajdonosai fentiekén kívül még a következő állami kedvezményekben részesíttetnek :

Felmentetnek 15 év tartamára :

a) a kereseti adó a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek, valamint az ezen adók után járó általános jövedelmi pótdadó, községi adó és az ipar- és a kereskedelmi kamarai illeték alól ;

b) a vállalat céljaira szolgáló telkek és épületek megszerzésével és átírásával járó illetékek és községi díjak alól.

A mennyiben az ily vállalatok részvénytársaság alakjában létesülnek : a részvénytársaság megalakulásával, esetleg a részvénytőke felemelésével, valamint a megalakuláskor vagy a tőkefelemelés alkalmával a részvények kibocsátásával járó szerződések és egyéb okiratok bélyeg- és illetékmentesek. Ezen mentesség kezdődik :

a) az új gyógyhely megnyitásának napjától ;

b) tényleg létező és az 1. §-ban említett kellékeknek megfelelően már jelenleg berendezett gyógyhelyeknél a törvénynek hatálybaléptére következő év első napjától ;

c) tényleg létező és az 1. §-ban említett kellékek nyomán a törvény hatálybalépte napjától számított három éven belül átalakított gyógyhelyeknél az átalakítást követő évtől.

21. §. Az a gyógyhelytulajdonos, ki az 1. §-ban felsorolt állami kedvezményekre igényt tart, köteles az állami kedvezmények megadását a 2. §. alapján nyert engedélyokmányra való hivatkozás mellett a belügyi miniszternél kérni. Ez a kérvény az említett engedélyokmány kézbesítésének, illetve a törvény életbelépte napjától számított egy év alatt nyújtandó be.

A kérvény felett a belügyminiszter a törvény végrehajtásával megbízott többi miniszterrel egyetértőleg határoz.

A kedvezmények megadása megtagadható, illetve a már engedélyezett kedvezmények visszavonhatók, ha a gyógyhely elnevezés használatára vonatkozó engedélyokmány kiadása után a gyógyhelytulajdonos a jelen törvény 1. §-ban körülírt feltételeknek teljesen eleget nem tesz.

A kedvezmények megadására, illetve a kedvezmények visszavonására vonatkozó határozat a hivatalos lapban közzéteendő.

22. §. A földmivelségi miniszter felhatalmaztatik, hogy a kérdéses gyógyhelyek építéséhez és fejlesztéséhez szükséges s a kincstári birtokon rendelkezésre álló építési anyagokat a termelési, illetve előállítási ár megtérítése ellenében engedélyezhessen és az építkezés tervezését közegeivel a vállalatok javára díjmentesen foganosithassa.

23. §. A gyógyhelyek azon vállalatok közé soroztatnak, a melyeknek fejlesztésére akár végleges akár ideiglenes kisajátításnak van helye.

A kisajátítási jog a gyógyhelyek* létesítésére is megadatik az esetre, ha azok ásványos vizek felhasználásával szervezetnek. Ez esetben azonban a gyógyhely-vállalattól az építési tőke 10⁰/₀-ának megfelelő bánatpénz követelhető.

Ezen kisajátítási jogot azon törvényhatóság meghallgatása mellett, melynek területén az illető telep fekszik és az országos közegészségügyi tanács véleménye alapján a földmivelségi miniszter a belügyminiszterrel és az igazságügyminiszterrel egyetértőleg engedélyezi.

24. §. A kisajátítási jog oly már fennálló gyógyhelyvállalatok részére, mely vállalatok gyógyhelyberendezése községi vagy közbirtokossági tulajdonba tartozó ingatlanokon létesült, nemcsak a telep fejlesztése érdekében szükséges területre, hanem az egész telepre vonatkozólag is megadható.

25. §. A kisajátítási jog már fennálló vállalatok részére csak a gyógyhelylyé nyilvánítás után s minden esetben csak azon kiterjedésben s azon tervezet alapján oldható meg, a mely kiterjedésben s tervezet szerint a telep létesítése vagy kibővítése engedélyezett.

26. §. A védőövön belül fekvő területek tulajdonosai teljes és előleges kártalanítás mellett tűrni tartoznak, hogy ingatlanaikon a gyógyhely céljaira megkívántató gyalogutak kihasíttassanak.

27. §. A gyalogutak kihasítása a gyógyhelyvállalat által az e részben kiadandó különutasításban megjelölendő adatok becsatolása mellett a gyógyhelyvállalat

Derzsi K. Ferencz fölvétele.

FEKETE TÓ.

lat részéről az alispánnál (polgármester) kérelmezendő, ki az érdekelt ingatlanok tulajdonosainak s gyógyhelyvállalatoknak megidézésével esetleg ügygondnok kirendelése mellett tárgyalást tart, a kártalanítás tekintetében a békés egyezséget megkísérli s ha az nem sikerül, úgy a szolgálat megállapítása, valamint a kártalanítás mérvére nézve határozati javaslatot szerkeszt, azt közhírré teszi, a közhírré tételről az érdekelt feleket egyenként értesíti s az egyéni értesítéstől számított 15 nap múlva az esetleg beérkezett felszólalásokkal együtt illetékes döntés végett a belügyminiszterhez felterjeszti.

28. §. A szolgálat címén az ingatlan tulajdonosát a szolgálommal terhelt terület becsértékének, továbbá a területen levő függő termésben és ültetvényekben a szolgálom gyakorlása folytán okozott kárnak megfelelő kártalanítási összeg illeti meg.

A jogerősen megállapított kártalanítási összeget a gyógyhelyvállalat, feltéve, hogy a szolgálom fennhagyását egy évvel megelőzőleg az alispánnál be nem jelenti, minden 50 év elteltével teljes értékében újból megfizetni köteles, különösen a szolgálom megszüntetését az ingatlan tulajdonosa a szolgálom megállapítására illetékes hatóságnál követelheti.

Ha a szolgálmi kártalanítás iránt hozott határozatban az érdekelt felek meg nem nyugodnának, a további eljárásra nézve a 27. §-ban megállapított határozmányok irányadók.

29. §. A szolgálomra jogosított gyógyhelyvállalatot az előző szakaszban jelzett kártalanítási összeg felül mindazon károkért szavatosság terheli, melyek a gyógyhely vendégei vagy alkalmazottjai által az ingatlanban, illetve az azon levő ültetvényekben okoztatnak s melyek az illetőktől közvetlenül bármilyen okból be nem hajthatók.

30. §. A gyógyhelyek, vagy a gyógyezelokra használt balneológiai termékek belterjesebb kiaknázása céljából részvénytársasággá alakuló vállalatok, vagy ilyen már fennálló részvénytársaságok a mennyiben elsőbbségi részvényeket vagy elsőbbségi kötvényeket kibocsátani szándékoznak, kötelesek a vállalat tulajdonát képező ingatlan és a vállalat folytatásához föltétlenül szükséges és törzsfelszerelésként fenntartandó és évenként kiegészítendő ingó vagyonukat megfelelő szakértők közbenjöttével bíróság megbecsültetni s azokat törzskönyvszerűleg világlatban tartani.

A mennyiben elsőbbségi részvények bocsátatnak ki, ezek kibocsátása előtt köteles a részvénytársaság ezen szándékát bejelenteni és egyidejűleg hiteles telekkönyvi kivonattal igazolni, hogy ezen elsőbbségi kötvények értéke erejéig a zálogjog a részvénytársaság tulajdonát képező ingatlanokra első helyen bekebelezhető.

Köteles továbbá a részvénytársaság mindazon hitelezőinek névjegyzékét bemutatni, a kik a részvénytársaság tulajdonaként leltározott ingókra szerződési vagy egyéb zálogjogot nyertek.

A törvényszék ezen bejelentés folytán hirdetményt bocsát ki, a melyben a társaság összes hitelezőit és mindazokat, a kik a részvénytársaság vagyonaként leltározott ingók valamelyikére tulajdoni, vagy bárminő más igényt támasztanak, 45 nap alatt leendő jelentkezésre hívja föl, s ezen fölhívást a hivatalos lapban háromszor közzététi.

A hirdetményi határidő elteltével a részvénytársaság

ujabb kérelmére az elsőbbségi kötvények kibocsátását végzésileg engedélyezi az esetben, ha hitelezők nem jelentkeztek és bírói vagy egyéb zálogjogot nyert hitelezők nincsenek, vagy a jelentkezett, illetve bírói zálogjogot nyert hitelezők és az esetleg más igényt támasztók közokiratban kinyilatkoztatják, hogy az elsőbbségi kötvények kibocsátásába beleegyeznek, illetve a bíróság az igénylők és hitelezők követeléseinek fedezetét látván, ezek biztosításáról, illetve a megfelelő időben az elsőbbségi kötvényekből befolyandó összeg terhére leendő kielégítéséről a végrehajtási eljárás szabályainak hasonlósága szerint gondoskodik.

A czéggjegyzésre jogosult törvényszék az engedélyzési végzésben megkeresi az illetékes telekkönyvi hatóságokat az elsőbbségi kötvények birtokosai javára a zálogjognak kebelezése iránt és intézkedik, hogy az elsőbbségi kötvények kibocsátása a czéggjegyzékbe bevezetesség és törvényes módon közzétéssék.

Az elsőbbségi kötvények birtokosait, ezen kötvények névértéke és járulékaik erejéig a kötvények kibocsátásának közzététele napjától kezdve törvényes zálogjog illeti meg a részvénytársaság tulajdonát képező minden ingóságra, a melynek alapján az elsőbbségi kötvények birtokosai zálogjogi rangsorozat tekintetében minden más hitelezőt megelőznek.

31. §. Az 1890: XIV. t.-cz. alapján a hazai ipart támogató pénzüzeteknek adható állami kedvezmények oly pénzüzeteknek is megadatnak, a melyek — föltéve, hogy az idézett törvény egyéb követelményeinek megfelelnek az ezen törvényben kedvezményezett vállalatok fejlesztését, segítését, vagy az azoknak való hitel nyújtását is tűzik ki célul.

32. §. A mennyiben az előbbi szakaszban jelzett pénzüzet vagy a gyógyhelyvállalatok saját hitelszükségletének kielégítésére a magyar földhitelintézet szabályainak szigorával alakult szövetkezet az 1876. év XXXVI. t.-cz.-ben említett

záloglevelekhez hasonló egyöntetű címleteket óhajtana kibocsátani, ez a most idézett törvény rendelkezéseinek megfelelőleg megtörténhetik.

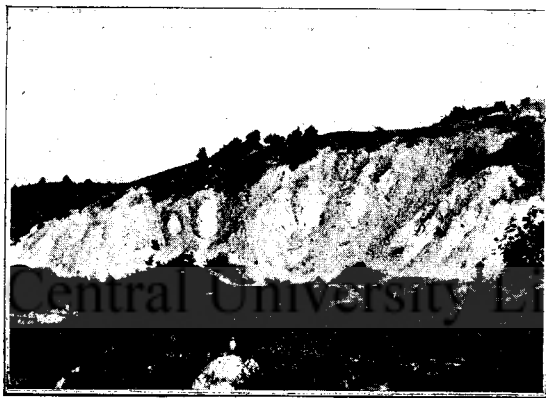
Továbbá kimondatik, hogy ezen most hivatkozott törvény 13. §-a harmadik bekezdésének azon rendelkezése, a mely az iparvállalatokat a hitelnyújtásból kizárja, a gyógyvállalkozásra nem vonatkozik.

A gyógyvállalat törzsvagyonaként leltározott s ennek folytán ingatlantartozéknak tekintendő ingófelszerelés, valamint a hasonlóbírlás tárgyát képező ásványforrás-értékbiztosítási alapul szintén szolgálhat, de a kölcsöntökének erre eső része és az előző tehertételek összege együttvéve az ingatlan becsértékének felét becszámítva, ezen vagyonérték becsértékének egyharmadát meg nem haladhatja.

Ezen fölül az illető pénzüzet központjában gondnok rendelendő ki, a ki ezen ingófelszerelés évenkénti megfelelő értékleírását, kiegészítését és tűzkár elleni biztosítását ellenőrizze.

Ezen záloglevél természetével bíró címletek összege az ezek külön biztosítására szolgáló alap értékének tizenötöszörösét meg nem haladhatja.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy ezen címletek biztosítékainak növelésére és a külön alaptól fedezendő veszteség folytán előálló hiány pótlására az állampénztárban kezelendő 50.000 frtnyi külön alapot alkosson és ebből folyólag a kormány az általános felügyeleti jogán felül megfelelő módon közvetlenül is

De zai K. Ferencz f. t. l. e.

SZOVÁTAI SÓSZIRLÁK.

beavatkozhatik ezen címletek biztosításának szabályozásába és ellenőrzésébe.

II. FEJEZET. Ásványvizek.

33. §. A jelen törvényben foglalt kedvezmények mindazon ásványvíz-forrásokra megfelelően alkalmazandók, a melyeknek gyógyhatása — megbízható hazai vegyelemzés által igazoltatik és a melyeknek forgalomba hozatala ezen alapon a belügyminiszter által engedélyezve lett.

34. §. Ásványvizeknek és egyéb forrástermékeknek töltése, tartása és szállítási kedvezményeik megállapítása, valamint azoknak télen fűtött vasuti kocsikban leendő szállítása rendeleti uton szabályozandó.

Mesterséges ásványvizek készítése, árusítása és behozatala tilos.

III. FEJEZET. Üdülő-helyek.

35. §. Üdülő-helyekül tekintetnek azon, az egészség fenntartására s erősítésére alkalmas telepek, melyek kedvező klimatikus viszonyaik, természeti előnyök s berendezkedésük folytán az üdülés feltételeinek megfelelnek s a belügyi és földmívelésügyi miniszterek által ilyenekül elismertetnek.

36. §. Az ily telepeket szervező vállalatok, illetve érdekeltségek kötelesek az építkezési módokra, az egészségügyi, köztisztasági s közbiztonsági rendre, valamint azon közeztelű berendezésekre, melyek a közönség szórakoztatására s kényelmére szolgálnak, részletes szabályzatot készíteni s azt jóváhagyás végett a belügyi miniszternek bemutatni. Az üdülő helylyé nyilvánítás ezen szabályzat s meteorológiai viszonyok s a természeti előnyök részletes leírását magában foglaló helyrajzi ismeretetés betérjesztésével egyidejűleg kérelmezendő. A szabályzat az illetékes törvényhatóság meghallgatása után a belügyminiszterrel egyetértőleg hagyatik helyben. Az előző szakaszban említett esetben a kisajátítási s rendezési költségek hitelesen megállapítandók s a miniszterileg jóváhagyott tervszerinti parcellák megszerzése a feltételekkel együtt nyilvánosan közhírré teendő. Midőn ugyanazon parcella többek által igényeltetik, az, ki az illető telket győgyintézet felállítására vagy kibővítésére végett igényli, a többiekkel szemben elsőbbséggel bír; egyenlő című igények között pedig az elsőbbség a telek volt tulajdonosát illeti.

37. §. Oly vidékeken, hol az ily üdülő-helyek létesítése a vidék kereseti viszonyainál vagy túlnépesezés folytán szociális szempontból is indokolt, a telepek szervezése állami feladatul ismertetik el.

38. §. A jelen törvény szakaszaiban foglalt határozmányok, a kormányhatóságilag üdülő-helylyé nyilvánított nyaraló-telepekre is kiterjesztetnek.

39. §. Üdülő-helyeken a földmívelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg a gyógyhelyekre nézve megállapított azon szabály alól, mely szerint minden gyógyhelyen külön orvos alkalmazandó s külön gyógyszerár rendezendő be, indokolt esetekben kivételt engedhet s a gyógykezelésnek a járási (községi) orvos általi teljesítését is engedélyezheti.

40. §. Nyaraló-telepek céljaira kisajátított terü-

letek a kisajátítási s rendezési költségeknek megfelelő összegért azon célra, melyre kisajátítottak, a szervező vállalat által mások tulajdonába is átbocsátathatók.

A szóvátai (Illyés) Medve tórol.

Irta: **Derzsi K. Ferencz.**

Több ízben volt már szó e folyóirat hasábjain Szóvátáról. Hivatott tollak több vagy kevesebb részletességgel ismertették az erdélyi részeken ezt a kicsiny, igénytelen, de úgy természeti nevezetességei révén, mint sósfürdő létére szokatlan buja növényzeténél fogva üdülésre is alkalmas kis fürdőjét. Leírták fekvését, berendezését, ismertették gyógyító hatását, környezetének szépségét, kirándulohelyeit s más olyan körülményeit, melyek akár az olvasót, akár a gyógyulást kereső beteget, vagy vállalkozó szellemű turistát érdekelhetik. Csupán híres sóstavai — az egy

Fekete tó kivételével — nem részesültek egész mostanáig abban a figyelemben és méltatásban, melyet érdekességök-nél fogva megérdemeltek volna.

Vége az elmúlt év kipótolta ezt a hiányt is. Sófálvi Illyés Lajos székesi földbirtokos — az Illyést-ó tulajdonosa — kezdeményezése folytán két kitűnő tudósnk: Lengyel Béla dr. budapesti egyetemi ny. r. tanár és Telegdi Róth Lajos m. kir. főgeológus fölkereste és megvizsgálta ha-

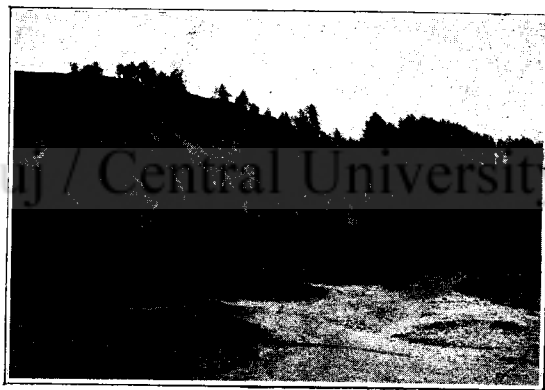
zánk e kiváló nevezetességeit, hogy különösen az Illyés tó képződéséről, vizének chemiai összetételéről és természetani sajátosságairól, végül környékének geológiai alakulásáról tájékoztassák az érdeklődőket és rámutassanak arra is, hogy az ott felhalmozott természeti kincsek mennyire méltók a kiaknázásra.

Lengyel B. dr. ismertetését közölte már folyóiratunk.* Legyen szabad ennek kiegészítéséül a T. Róth Lajos dolgozatának** közérdekű helyeit is — kissé népszerűsítve — az alábbiakban megismertetnem és ezt az alkalmat felhasználva a múlt nyáron készített fényképeim közül néhányat bemutatnom.

Szóvátá falu északkeleti határában a „Sóköze” nevű helytől észak-keletre, a Cseresznyés hegy déli tövében, regényes, szép vidéken fekszik az *Illyés-tó*, vagy népies nevén *Medve-tó*. Környezetének talaja trachitbreccsiából és trachitból álló magasabb hegláncz által övezett épen olyan mediterrán korbelt márgás

* *A szóvátai Illyés (Medve) tó*, írta Lengyel Béla dr. „*Mi Fürdőink*” 1899. 10—12. l.

** *A szóvátai Illyés (Medve) tó és környéke geológiai szempontból*. Földtani Közöny f. é. első füzet.

Derzsi K. Ferencz főbőlete

SZÓVÁTAI SÓSZIKLÁK.

agyag, márga és homokos lerakódásokból áll, mint a milyenek akár a parajdi, akár egyáltalán hazánk kősó-telepeit kísérik.

Északkelet és kelet felől két patak édes vize ömlik a körülbelül nyolcz hold területű tóba s aztán a sóval telített víz felszínén lassan délfelé mozog, arra, hol a tó zsilippel ellátott délnyugati vége a fölösleges vizet leboesátja.

Környékét nem kevesebb, mint hét kisebb tó koszoruzza. Észak-nyugati, öbolszerű vége fölött, kősósziklák környezetében a kis *Vörös-tó*, alább a *Zöld-tó*, mely nedves időben fölösleges vizét az Illyés-tóba önti. Ez utóbbinak lefolyása mentén a körülbelül 1 holdnyi *Mogyorósi-tó*, tovább délnyugatra a már eliszaposodott *Fehér-tó*. A Sókőze északnyugati lejtőjén szintén van két kisebb tó (a nagyobbik egy holdnyi lehet), a keleti oldalán levő völgyben pedig a *Fekete-tó*.

Az egész „Sókőze” — a mint T. Róth L. kimutatja — nagyobb szabású beomlási terület, mely a só-tömsznek és homokrétegeknek édes víz által történt kimosása következtében keletkezett. Ennek folytán jöttek létre rajta a sóstavak is.

Rég ismert, érdekes tulajdonsága a felsorolt tavak vizének, hogy a felszínen a levegővel körülbelül megegyező hőmérsékletű, lefelé azonban meleg, sőt forrónak mondható. Addig, míg e körülmény okának megfejtésére a tudományos vizsgálódások nem terjedtek ki, legtermészetesebbnek látszott az a magyarázat, hogy a tavak fenekén fakadó meleg források hevítik fel a víz mélyebb rétegeit. E nézetben volt Lengyel Béla dr. is. Most azonban a T. Róth Lajos mérései kiderítették, hogy a tavak vizének melegsége csak bizonyos mélységig növekedik s onnan kezdve lefelé megint mindinkább csökken.

Igy pl. míg a Medve tükre a levegővel megegyező hőmérsékletű, addig fél méter mélységben 25,5°–38° R. közt változik, másfél méter mélyben 53—55,5° R, lentebb fokozatosan alászáll, úgy hogy 18 méter mélységben 14,5° R, 20 m. mélyben már csak 13,5° R.

Világos tehát, hogy a tavaknak aránylag csekély mélységben mutatkozó feltűnő magas hőmérsékletét felszálló meleg források vize nem hozhatja létre. Más okra kell tehát gondolni, a mit azonban csak a jövőben végzendő rendszeres vizsgálatok fognak kideríteni.

Végül arra a kérdésre, hogy a tanulmányozott területen uralkodó jelenlegi viszonyok elég maradandóké arra nézve, hogy a vállalkozni akaró ember a sóstavakban rejlő természeti kincsek értékesítésébe bele merjen fogni, T. Róth L. az általa különösebben tanulmányozott Illyés-tóra vonatkozólag azt a megnyugtató feleletet adja, hogy keleti és északkeleti oldalát a trachit-breccsia és trachit talaj kompakt szilárdsága eléggé biztosítja a beomlás ellen, úgy hogy a tó előreláthatólag meg fogja tartani jelenlegi alakját.

Igy hát semmi akadály a sines annak, hogy kellő tőkebefektetéssel az Illyés-tó az erdélyi részek számottevő sósfürdői között is az első helyet foglalja el. És Illyés Lajos földbirtokos szebben és maradandóbban nem örökítheti meg nevét, mintha tulajdonát: az Illyés-tavat igazán odaemeli.

A fürdőügy a Házban.

A képviselőházban érdekes felszólalások történtek a fürdőügy érdekében.

Febr. 19-én a költségvetés tárgyalása alkalmából felszólt Smialovszky Valér és kijelenté, hogy a közegészségügyi viszonyokban oly nagy szerepet játszó fürdők kérdésében is nagyon sok reformra volna még szükség. A mi fürdőknek a külföldiekhez képest nagyon hátramaradtak, a mi közgazdaságilag és közegészségügyileg véve is roppant fontos.

A gyógyfürdőkről törvényjavaslat is feküdt már néhány évvel ezelőtt a Ház előtt. Addig tárgyalgatták a dolgot, míg a kérdés, főképpen a millenáris ünnepek miatt, el nem aludt. Nemrégiben a balneológiai kongresszus küldöttségileg tiszteltgett a kormány tagjainál s akkor olyan válaszokat kapott, hogy az minden irányban teljesen megnyugtathattak. Felkéri a törvényhozást, hogy foglalkozzék ezzel az ügyvel, hiszen még a kis Románia is országos bizottságot küldött ki ennek a kérdésnek a tanulmányozására! Ausztria is napról-napra több gondot fordít fürdőire, csak mi nem teszünk a mieinkért annyit, a mennyit tehetnénk, a mennyit tennünk kellene. Holott, hogy egyebet ne hozzon fel például, felemlíti, hogy csak az osztrák fürdőkben átlag 120.000 jómódú magyar ember fordul meg. Tessék kiszámítani, mennyi pénzt költenek ott el? Teljes bizalommal van a kormány iránt s meg van győződve, hogy az az ő mostani beszéde során felvetett kérdésekkel is jóakarattal foglalkozik s a fölemlített bajokon töle lehetőleg segíteni igyekszik. (Élénk tetszés és éljenzés a jobboldalon.)

Szell Kálmán febr. 21-én erre így válaszolt:

Felhozott két fontos kérdés: az egyik sokkal fontosabb, mint a másik, de mind a kettő a közegészségügy körébe tartozik. Az egyik a fürdők, a másik a gyermekhalandóság kérdése. Az a t. képviselő úr, ki a fürdők ügyében és a balneológiai kongresszus kívánalmai alapján intézett hozzázm kérdéseket, nagyon ügyesen járt el. Emlékezett arra, hogy mikor a balneológiai kongresszus emlékiratát hozzám hozta, azt feleltem neki — mert abban messzebb menő kérések is foglaltak — hogy mikép adhatnék én a balneológiai ügyre ennyi pénzt, mikor sokkal fontosabb ügyre, mely igazán szívemhez van növe, a gyermekhalandóság ügyére, nem tudok annyit adni, mint szeretnék. Most a képviselő úr, hogy az ő balneológiai ügyét feldekorálja, előre boesátotta a gyermekhalandóság kérdését (Élénk tetszés.) és ezzel hozta szívemhez közelebb. (Zajos derűtség.) Ezzel a komitívával, vagy e nélkül is elfogadom, hogy igen fontos a kérdés, fontos közegészségügyi szempontból és gazdasági tekintetből is. És ígérhetem a képviselő urnak, hogy a gyermekhalandóság nélkül is foglalkozni fogok e kérdéssel és megteszem, a mit lehet. Hanem a gyermekhalandóság ügyét előbbre teszem és annak a lehető legszűkebb korlátok közé szorításával igyekszem e bajt orvosolni.

A földművelésügyi költségvetés tárgyalásánál felszólt:

Zeyk Gábor: A Ház engedelmével pár perezre igénybe kívánom venni beesés türelmüket. A kincstári birtokok és fürdők között 3 fürdő szerepel: Herkules-fürdőbe a magyar állam eddig sok száz ezreket fektetett bele joggal, szükséges volt, emelte a fürdőt és büszke lehet Magyarország arra, hogy ily fürdője van. Ránk-Herlányt nem ismerem, nem tudok róla véleményt mondani, a budgetből látom, hogy ott is évenként tetemes költségei vannak az államnak, jövedelem nincs és defecitvel dolgozik. Vizaknának az évi budgetje, a mit rá költ a kormány, 3000 korona 8400 koronával szemben.

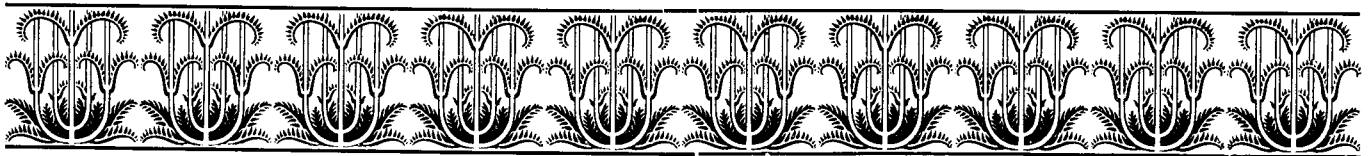
Itt határozott jövedelem van, de az a fürdő ma oly állapotban van, hogy a jelenlegi kor kívánalmainak meg nem felel. Meleg fürdője minden kritikán alól van, a hideg fürdőnél az egyes öltözőszobák olyanok, hogy ezt civilizált országban meg nem tűrhék. Ezeket okvetlenül segíteni kell. Arra, hogy a vizaknai fürdő felemelkedjék a jelen kor színvonalának legalsó nivójára is, legalább 150–160 ezer korona befektetésre volna szükség. A budgetben a vizaknai fürdőre 10.000 korona befektetést találok. Az édes vízzel való ellátás címén, vagyis a fürdőnek vízvezetékét adnának. Elismerem, hogy ez lényeges javulás a múlttal szemben, mert eddig ez sem volt. Kérem a t. miniszter urat, méltóztassék gond-

jaiba venni a fürdőt, a mely ma 8400 korona haszonbért hoz be. Az eddigi befektetés az én számításaim szerint rámehet legfeljebb 50-60 ezer koronára, az tehát igen jövedelmező befektetés volt, a mi eddig történt.

Remélem, az a mely ezután fog történni, szintén meg fogja hozni a kamatát. (Helyeslés a jobb és baloldalon.) De ha nem is hozná be a kamatait oly fürdő, a mely közegészségügyi szempontból annyira fontos, lévén Magyarországon oly kevés sósfürdő, mondom, az ily fontos fürdő, ha nem is hajtana semmit, ha rá is kellene fizetni, megérdemli a befektetést, tekintettel arra, hogy a közegészségügynek szolgál és tekintettel arra, hogy számos beteg gyermeknek használ, mert főként gyermekek nyerik vissza itt egészségüket. Oly fürdőt, a melynek ma a látogatottsága állandó vendégekből évenként 800 körül forog, az átfutó vendégek száma pedig 21—24,000 közt váltakozik, ily állapotban hagyni nem szabad. (Élénk helyeslés.)

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter: T. kép-

viselőház! Öszintén elismerem a t. képviselő ur felszólalását illetőleg, hogy a vizaknai fürdőn nagyon sok javítani és fejleszteni való van. Minthogy ezt már előzőleg is tudtam, intézkedtem az iránt, hogy a helyszínén felvétel történjék és hogy nekem részletes javaslatokat és terveket terjeszsenek elő a tekintetben, hogy ezen fürdőt miképpen lehetne emelni. Ezen tervek és javaslatok most vannak elbírálás alatt és bár az összegre nézve felelősséget nem vállalhatok, mert meglehetősen nagy összeget méltóztatott kívánni, de komolyan iparkodni fogok azon, hogy ezen fürdőt, melynek különben bérlete is lejár, magasabb színvonalra emeljük. Általában azt tartom, hogy Erdélyben minden intézményre és különösen a fürdőkre is kétszeres tekintettel és figyelemmel kell lennünk. (Helyeslés jobbfelől.)

KÜLÖNFÉLÉK.

FÜRDŐ-ÜGY.

Balneologusok kongresszusa.

A magyarországi balneologusok f. év ápril 29-én és 30-án az orvos-egyesület helyiségében gyűlést tartottak, a melyen a fürdőügygel kapcsolatos kérdésekről tanácskoztak. Az első gyűlésen ott voltak Chyzer Kornél és Müller Kálmán miniszteri tanácsosok, Kétyl Károly, Hógyes Imre, Bókay János, Pertik Ottó egyetemi tanárok, Schermann Adolf dr. tiszti főorvos, az E. K. E. képviselőjében dr. Hankó Vilmos és mások. Először a Magyar Balneologiai egyesület tartotta meg évi közgyűlését s utána megkezdődött a fürdőügyi kongresszus, a mely este ért véget.

A közgyűlést Tauffer Vilmos egyetemi tanár az egyesület elnöke nyitotta meg. Rövid beszédében üdvözölte a tagokat és bejelentette, hogy a gazdasági szakosztálynak a közgyűlés előtt tartott ülésén Smialovszky Valér orsz. képviselő előterjesztést tett a fürdőtörvény-tervezetről s szerinte remélhető, hogy a tervezet nemsokára törvénynyé fog válni. A közgyűlés ezután Smialovszky Valér dr. indítványára köszönetét fejezte ki a belügyminiszternek a képviselőházban tett kijelentéseiért a fürdőügy rendezése dolgában s egyuttal köszönetet mondott Chyzer Kornél min. tanácsosnak, az egészségügy legfőbb vezetőjének támogatásáért.

A közgyűlés tudomásul vette Löw Sámuel dr. főtitkárnak az egyesület múlt évi munkásságáról szóló jelentését, melyben a legmelegebb elismerés hangján emlékezett meg az E. K. E. balneologiai szakosztályának fáradhatatlan tevékenységéről, továbbá Édeskúty Jenő

pénztáros számadását, mely szerint a kiadás a múlt évben 1278 frt 90 kr, a bevétel 1575 frt 38 kr volt. Az idei költségelőirányzatban a bevétel 3736 korona 84 fillérrel, a kiadás 3608 koronával szerepel.

A közgyűlés ezzel véget ért, s rövid szünet után Tauffer tanár megnyitotta a X. magyar balneologiai kongresszust. Az első előadást Fáti Mátyás Miklós dr. tartotta a bőrlégsz. javításának fontosságáról a tüdővész gyógyításában. Utána Bolemann István dr. kir. tanácsos, a fürdőtörvénytervezetről érkezett. Ismerteti eredetét, a törvényt és a miniszteri rendeleteket, a melyeken alapszik és ellenzi azt a mozgalmat, mely oda irányul, hogy a belügyminiszterium egy általános minden fürdőt egyaránt kötelező fürdőszabályrendeletet bocsásson ki. A mostani szokást védi, hogy minden fürdőre külön, a lokális viszonyoknak megfelelő szabályrendeletet készítsenek és azt kívánja, hogy a szabályrendelet tervezetét mindenkor a fürdő igazgatóság, mint a helyi viszonyoknak legjobb ismerője, készítse el s a megyei hatóság erősítse meg. Végül még Oehofer Henrik György forrástechnikus érkezett a természetes és mesterséges ásványvizekről, különös tekintettel az ásványvizüzletre.

Ápril 30-án délelőtt folytatta tanácskozásait a kongresszus. Az ülés elején vita támadt Oehofer Henrik tegnapi előadásán, a mely délig elhúzódott. Azután Weisz Ede dr. érkezett az idült csúzbán szenvedők táplálkozásáról. Kuthy Dezső egyetemi magántanár előadást tartott a vízkezelésnek a tüdővész gyógyításában való szerepéről. Arra az eredményre jut, hogy a tüdővész klimato-higiénikus gyógyításában, a vízkezelésnek jelentékeny szerepe és értéke

van. Áldor Lajos dr. a gyomor motorikus elégtelenségének balneoterápiájáról, Rottenbiller Ödön dr. pedig a vérbetegség balneoterápiájáról érkezett.

Délután hat órakor Sassy János dr. miskolci törvényszéki orvos a görvéllykór és annak balneoterápiájáról, Szentkirályi József dr., a balneoes hidrotériáról a gyermekkorban s végül Bolemann István dr. a fürdőstatisztikáról érkezett, Tauffer Vilmos dr. elnök néhány szóval berekesztette a kongresszust. A Balneologiai egyesület gazdasági osztálya ma reggel és délután tárgyalta a fürdőügyi törvényjavaslatot, melyet a belügyminiszter rendelkezésére bocsátott s azt egyhangulag egész terjedelmében elfogadta. Az egyesület arra fogja kérni a minisztert, hogy a törvényjavaslatot minél hamarabb terjeszse a törvényhozás elé. A kongresszus befejeztével az egybegyűlt balneologusok a budapesti gyógyszermechanikai Zander-intézetet tekintették meg.

A kongresszus tagjai az István főherceg-szállóban tartott banketten bucsuztak el egymástól. A banketten megjelentek: Tauffer Vilmos egyetemi tanár, Smialovszky Valér és Papp Samu országos képviselők, Chyzer Kornél min. tanácsos, Grünwald dr. kir. tanácsos, Bókay Árpád egyetemi tanár, Tóth Lajos min. osztálytanácsos, Bolemann István kir. tanácsos, Löw Samu dr. főtitkár, Temesváry Rezső dr. és mások. Tauffer Vilmos az egyesület elnöke humoros felköszöntőben a tagok egészségére üritette poharát. Utána Chyzer Kornél Bókay egyetemi tanárt, továbbá az egyesület elnökét és főtitkárát köszöntötte fel. Bókay egyetemi tanár dr. Hankó Vilmost, az egyesület párizsi kiállításának

rendezőjét üdözölte. Felköszöntőket mondtak még Papp Samu képviselő és mások. A Társaság csak késő este osztott szét.

Székely fürdők kiállítása.

Életre való terv kiviteléhez fogott Marosvásárhelytől a Székelyföldi iparmuzeum felügyelő bizottsága. Felhívásokat küldött szét az összes székely fürdők igazgatóságaihoz és ásványvizek tulajdonosaihoz, hogy a fürdőtermékeket, leírásokat, képek stb. küldjék be a muzeumnak, hol külön állandó osztályt fognak azokból megfelelő csinnal be rendezni.

E külön kiállítást is be fogják mutatni Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszternek.

A székelyföldi fürdőigazgatóságokhoz intézett körirat így hangzik:

Maros Vásárhely, május 17,

A székelyföldi iparmuzeum felügyelő bizottsága régebb idő óta tervezi a székely fürdők ásványvizeinek, leírásainak, képgyűjteményeinek Marosvásárhelytől a muzeum esarnokának külön osztályában leendő kiállítását, hol a látogató közönség állandóan tájékozást szerezhetne fürdőink gyógyhatásáról, fekvéséről és klimatikus viszonyairól.

Most, hogy Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter ur ő nagyméltósága meglátogatni készül a Székelyföldet, elérkezettnek látjuk az időt a fenti terv kivitelére.

A mint azt már jeleztük, a miniszter ur valószínűleg a jövő hónap folyamán teszi látogatását, a mikor Marosvásárhelytől ugyancsak az iparmuzeumban egy székelyföldi iparkiállítást rendezünk.

Ezzel a kiállítással hoznók kapcsolatba a székely fürdők kiállítását, a mit azután állandósítanánk.

Abban a meggyőződésben, hogy a t. ezim maga részéről is a fürdő érdekében szükségesnek és hasznosnak tartja ezen állandó szakkiállítás létesítését, kérjük, hogy az eszmét magáévá tenni és mindazon termékeket, leírásokat, képeket stb., melyeket a vállalat ismertetésére és rendeltetésének közvetlen terjesztésére szükségesnek vél, legkésőbb

junius hó 1-ig hozzánk elküldeni szíveskedjék.

A helyet ingyen adjuk, úgyszintén az elrendezést kellő csinnal és díszszel díjtalanul végezzük.

Az igénybe veendő terület nagyságát sürgősen, legkésőbb 5 nap alatt közölni kérjük.

Maros-Vásárhely, 1900. május hó 15-én.

Tauszik B. Hugó,
kir. tan., elnök.

László Gyula,
titkár.

Az E. K. E. az Uraniában.

Az E. K. E. balneológiai szakosztálya az Uraniában vetített képekben bemutatja az E. K. E. radnaborberekéi fürdőjét. Az erre vonatkozó fényképeket már felküldötte az igazgatóságnak. Az fürdőt az Uraniában Hankó Vilmos dr. szakosztályi titkár fogja ismertetni. Hasonló előadásokat az E. K. E. az erdélyi részek többi fürdőiről is rendez, ha a költségeket az illető fürdők hordozni hajlandók. Bővebb felvilágosítással erre nézve az E. K. E. főtítkári hivatala szolgál.

A székely kamara a fürdőtörvényről.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara Tauszik B. Hugó kir. tanácsos elnöketéveltartott egyik ülésében tárgyalta a fürdőtörvényjavaslát, melyre nézve azt az észrevételt tette, hogy a gyógyító helyeken épített új házakra, valamint lerombolt házak ujon fölépített részeire a 30 illetve 20 évi adómentesség tekintettel a székelyföldi gyógyító helyeknek alig egy-két hónapra terjedő évadjára s ennél fogva csekély jövedelmére, 50 és 35 évekre terjesztessék ki.

ÁSVÁNYVIZEK.

A maroszentgyörgyi ásványvizek kémiai összetétele.

1000 suly rész vízben

Natrium Chlorid (konyhasó)	5.4405	s.	r.
Calciumcarbonát	0.3537	"	"
Natriumcarbonát (szóda)	0.2666	"	"
Magnesiumcarbonát	0.2513	"	"
Vascarbonát	0.0414	"	"
Káliumcarbonát	0.0355	"	"
Natriumsulfát (glaubersó)	0.0097	"	"

Littiumcarbonát	0.0042	"	"
Mangancarbonát	0.0020	"	"
Kovasav	0.0516	"	"
A szilárdrészek összege:	6.4565	"	"

1000 suly rész vízben.

Szabad szénsav	0.0123
Kénhidrogén	0.0112

A Csete György ur birtokán felbuzgó ásványvíz-forrás az elemzés tanúsága szerint a ritkábban előforduló hideg sós-kénés ásványvizek közé tartozik. Mint ilyen a legnagyobb mértékben méltó az orvosok figyelmébe. A vízben, a víz karakterét megadó konyhasón és kénhidrogénon kívül a jelentékeny mennyiségben előforduló natriumcarbonát és vascarbonát a lényeges alkotó részek.

A forrás vize leginkább a szobránczi főforrás vizével, meg a hirneves lostoni (Svájcz) untere quelle vizével hasonlítható össze. Ez utóbbiban azonban jóval kevesebb a kénhidrogén, s csak félannyi (3.0200 gr.) a konyhasó tartalom, mint a maroszentgyörgyi vízben.

A maroszentgyörgyi ásványvíz kémiai összetételéből következőleg kitűnő szolgálatot fog tenni a csúszs bántalmak, a kőszvény, a serofula, a lábfekélyek, bőrbetegségek, a fémmérgezés eseteiben. Melegen (melegfürdőképpen) alkalmazva gyógyító hatása még fokozódik. Belélegzelve a víz gőze, határozott gyógyító szere lesz a gégehurtnak és idült rekedtségnek.

Dr. Hankó Vilmos,
a budapesti II. ker. áll. fő-reáliskola chemia tanára,
a magy. tud. akadémia tagja.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Sz. A-nak B. A dugók kezelése. A dugó anyagát, a lúgos ásványvizek megtámadják s abból többet-kevesebbet feloldanak. A feloldott részek, a míg egyfelől az ásványvizet beszennyezik, másfelől káros kémiai átalakulásokat idéznek a vízben elő. Hogy ez ne történjék, először is elsörendű, egészséges dugók használandók; a dugók használat előtt lúgos folyadékban kiáztatandók tiszta vízben, majd a töltendő ásványvízben jól megmosandók. Czélszerű még a dugót jó présbe szorítani, hogy a felszívott víz belőle kiszorúljon. A dugóknak meleg vízben való áztatása, kezelése, a dugók tartósságának és rugalmasságának rovására esik.

